

مروری بر ادبیات استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در مبارزه با فساد^۱

مترجم: محمود مهدوی فر^۲

چکیده

دولت الکترونیک در سال‌های اخیر در بسیاری از کشورها با استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات (ICT) برای مدرن سازی دولت، افزایش بهره‌وری و بهبود خدمات عمومی محبوبیت فراوانی یافته است. به‌عنوان یک مزیت جانبی، انتظار می‌رود با ترویج شفافیت، باز کردن اطلاعات حکومت برای نظارت عمومی و خود کارسازی فرایندهای دولتی، محدود کردن اختیارات مقامات و محدود کردن تعامل شهروندان با مسئولان برای دسترسی به خدمات کلیدی، فساد نیز کاهش یابد. با وجود این انتظارات بالا و سرمایه‌گذاری‌های کلانی که در زمینه دولت الکترونیک شده است، شواهد تأثیر به دلیل عوامل محیطی و نوع مداخلات ICT، متفاوت و محدود است و نرخ‌های بالایی برای پروژه‌های شکست خورده دولت الکترونیک وجود دارد. این نوشتار کمک می‌کند تا یک مرور کلی از ادبیات اخیر در مورد نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات و دولت برای مبارزه با فساد در فرایندهای کلیدی دولتی نظیر تهیه و تدارکات، مالیات، مدیریت منابع انسانی، داده‌های باز و خدمات ارائه شود.

واژگان کلیدی: دولت الکترونیک، فناوری اطلاعات و ارتباطات، فساد، شفافیت، خدمات

عمومی

1 - این متن، ترجمه گزارش «literature Review: the use of ICTs in the fight against corruption» برگرفته از سایت مؤسسه U4 می‌باشد. این مؤسسه یک مرکز پژوهشی چندرشته‌ای با متخصصان علوم اجتماعی و مطالعات توسعه در نروژ است که از سال ۲۰۰۳ با همکاری شبکه‌های تحقیقاتی بین‌المللی در زمینه مبارزه با فساد و سلامت اداری در حال فعالیت‌های علمی از طریق گفتگو، نشریات، آموزش‌های برخط، کارگاه‌های آموزشی، سرویس‌های خدماتی و نوآوری‌های ارتباطی می‌باشد.

۲ - پژوهشگر مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد سازمان بازرسی کل کشور

مقدمه

توسعه سریع فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در طول بیست سال گذشته و معرفی اینترنت به طور قابل توجهی زندگی روزمره و نحوه تبادل اطلاعات را تغییر داده است. این تغییرات همچنین در حوزه اشتراک اطلاعات بین دولت و شهروندان قابل توجه است. استفاده دولت از ICT برای ارائه اطلاعات و خدمات به شهروندان خود و فرصتی برای شهروندان در راستای تعامل با دولت به کمک ICT است. نقش و عملکرد فناوری اطلاعات و ارتباطات هنوز در حال تکامل است و گستره وسیعی از عوامل مؤثر بر رابطه بین دولت و شهروندان را در برمی گیرد که به نوبه خود بر توسعه و حمایت از دولت الکترونیک تأثیر می گذارد.

پذیرش دولت الکترونیک راهی مثبت برای پیشرفت در قرن بیست و یکم را نشان می دهد که همراه با ارتقای کیفیت و کم شدن هزینه های خدمات دولتی و فراهم آمدن امکانات جدیدی برای دولت و شهروندان است. با این همه استفاده دولت ها از فناوری اطلاعات و ارتباطات تنها محدود به بهبود خدمات عمومی نیست، بلکه از جمله مهم ترین نتایج استفاده از دولت الکترونیک، منافع بالقوه آن در کاهش فساد اداری است. در زمینه تأثیر دولت الکترونیک بر کاهش فساد اداری در سال های اخیر پژوهش های زیاد و مهمی از سوی محافل دانشگاهی و پژوهشگران انجام شده است که ابعاد مختلف این موضوع را مورد بررسی قرار داده اند.

۱. نقش و تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات برای مبارزه با فساد: یک مرور کلی

تجربه استفاده از فناوری های اطلاعات و ارتباطات به عنوان ابزار ضد فساد

در سال های اخیر، بسیاری از کشورها، با استفاده از فناوری های جدید برای بهبود و نوسازی فرایندهای دولتی و افزایش کارایی آنها، مشتاقانه در پروژه های بزرگ دولت الکترونیک وارد شدند. آنها همچنین با فراهم آوردن جریان های رو به پایین اطلاعات، یعنی از دولت به شهروندان، ایجاد امکان جریان اطلاعات رو به بالا از شهروندان به دولت که برای تصمیم گیری آگاهانه ضروری است و امکان جریان های افقی ارتباطات، در سلسله مراتب هم سطح، به توانمندسازی شهروندان می پردازند (Bailur و Gigler 2014).

در حالی که هدف اولیه و صریح بسیاری از ابتکارات، حل مسائل فساد نیست، مزایای بسیاری از دولت الکترونیک برای مبارزه با فساد مورد انتظار است (Dupuy و Serrat 2014؛ Zinnbauer 2012):

- کاهش ابهام اطلاعات میان ادارات و شهروندان و این باعث می شود که شهروندان بتوانند حقوق خود را بدون مداخله فساد به دست بیاورند؛
- محدود کردن اختیارات مقامات ادارات، کاهش فرصت های آنها برای گرفتن رشوه؛
- ساده سازی و خود کار سازی فرایندهای خاص برای کاهش تعاملات بین مسئولان ادارات و

شهروندانی که از فرصت‌هایی برای توسعه شبکه‌های فاسد استفاده می‌کنند؛

- حذف واسطه‌هایی که اغلب رشوه را تسهیل می‌کنند؛
- کاهش کاغذبازی در بوروکراسی عمومی و در نتیجه حذف نقاط ورودی بالقوه برای فساد؛
- افزایش شفافیت معاملات با مقامات دولتی، ایجاد حسابرسی برای جلوگیری از رفتار فاسد؛
- فراهم آوردن یک مجموعه روبه‌رشد از ابزار و برنامه‌های جمعی برای شهروندان با هدف سازمان‌دهی، گزارش‌دهی و بسیج در برابر فساد؛
- دریافت بازخوردها و گزارش از کاربران خدمات به‌طور منظم از میزان رضایت، رفع مشکلات، گزارش فساد و بهبود کیفیت خدمات.

مداخلات فناوری اطلاعات و ارتباطات از نگاهی کلی می‌تواند به دو نوع مداخله تقسیم شود: ۱- اصلاحات عملیاتی برای کنترل و خودکارسازی پروسه‌های دولت، محدود کردن اختیار مقامات و افزایش فساد و ۲- اصلاحات شفاف‌سازی که بر باز شدن دولت و افزایش جریان اطلاعات از دولت به شهروندان تمرکز می‌کنند و اقدامات دولت و نمایندگان آن را برای شهروندان، جامعه مدنی و بخش خصوصی قابل ملاحظه‌تر می‌سازد (Davies and Fumega 2014). (دسته‌بندی مداخلات ICT که مربوط به شفافیت و اصلاحات در تعاملات می‌باشد، در ضمیمه آمده است).

در چارچوب مفهومی تعامل دیجیتال، پیکسوتو و فاکس (۲۰۱۶) یک بعد اضافی را معرفی می‌کنند، فرصت‌های فعال شده با ICT برای بیان صدای شهروندان (جذب شهروندان) و درجه‌ای که ارائه‌دهندگان خدمات عمومی به صدای شهروند پاسخ می‌دهند.

آن‌ها تمایز بیشتری را میان اشکال مختلف پاسخگویی که می‌توانند از طریق مداخلات ICT، از جمله «پاسخگویی به سمت بالا»، تسهیل شود، قائل هستند. زمانی که کاربران به‌طور مستقیم به تصمیم‌گیرندگان بازخوردها را ارائه می‌کنند، به ایشان اجازه می‌دهند مشکلات مربوط به خدمات را شناسایی و «پاسخگو بودن روبه‌پایین» ارائه‌دهندگان خدمات را توسط صدا و عمل شهروندان خواستار باشند.

در سراسر کشورهای در حال توسعه نمونه‌هایی از چگونگی استفاده از مداخلات ICT به‌عنوان ابزار ضدفساد برای رسیدن به این اهداف قابل مشاهده است. این نمونه‌ها می‌توانند دولت یا جامعه مدنی باشند و به‌طور کلی به‌صورت زیر دسته‌بندی شوند (Dupuy and Serrat 2014):

- ۱- پورتال‌های شفاف - سیستم‌عامل‌هایی که اسناد کلیدی دولتی را به‌صورت زمان‌بندی شده و برخط ارائه می‌دهند؛
- ۲- پورتال‌های اطلاعاتی باز - سامانه‌هایی که دسترسی آزاد به مجموعه داده‌ها را در فرمت‌های قابل خواندن در دستگاہ فراهم می‌کنند؛
- ۳- خودکارسازی خدمات - سامانه‌هایی که تصمیم‌گیری‌های اختیاری توسط مقامات دولتی را با

فرایندهای نرم‌افزاری حسابرسی جایگزین می‌کنند؛
 ۴- خدمات برخط - سامانه‌هایی که به شهروندان اجازه می‌دهند برای دستیابی به خدمات عمومی به صورت خود خدمت (self servise) عمل کنند؛
 ۵- امکان دسترسی برخط به سامانه‌های اطلاعاتی که شهروندان می‌توانند حق درخواست اطلاعات را ثبت کنند؛

۶- سامانه‌هایی که به شهروندان اجازه می‌دهد گزارش فساد و شکایت را به اشتراک بگذارند؛
 ۷- گزارش فساد برخط - سامانه‌هایی که اجازه می‌دهد شهروندان فساد را گزارش و شکایت کنند؛ و

۸- گزارش دادن - سامانه‌هایی که به شهروندان اجازه می‌دهد مشکلات مربوط به خدمات عمومی را گزارش دهند. به‌غیر از خود کارسازی خدمات، بیشتر این مداخلات مربوط به اصلاحات شفافیت است.

دامنه و بلندپروازی ابتکارات عمومی فناوری اطلاعات و ارتباطات بسیار گسترده و متنوع است و در بسیاری از بخش‌هایی که به‌طور سنتی نسبت به فساد آسیب‌پذیر هستند، اجرا شده است. در حالی که مالیات‌ها و قراردادهای دولتی، حوزه‌هایی هستند که دولت الکترونیک به‌عنوان یک‌راه حل واضح و موفق برای مشکلات فساد برای آن‌ها در بسیاری از کشورها دیده می‌شود (Bertot et al 2010) به‌طور کلی، کشورها در تدارکات و خرید الکترونیکی کمتر از نظام‌های خزانه‌داری یا بودجه (Bank of the World 2016) سرمایه‌گذاری می‌کنند. فرصت‌های زیادی برای استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای مدرن‌سازی و بهبود کیفیت نظام‌های مدیریت منابع انسانی و ارائه خدمات و همچنین کاهش فرصت‌های سوءاستفاده وجود دارد. بسیاری از کشورها ابتکار داده‌های باز در سال‌های اخیر را توسعه داده‌اند که از جمله می‌توان به شمار فزاینده‌ای از کشورهای در حال توسعه مانند برزیل، هند و کنیا اشاره کرد (Davies and Fumega 2014). رسانه‌های اجتماعی و فناوری اطلاعات و ارتباطات نیز می‌توانند برای بسیج اجتماعی و توانمندسازی شهروندان مورد استفاده قرار گیرند و برخی شواهد از نفوذ اینترنت و فیس‌بوک با تأثیر قابل توجه و منفی بر فساد حکایت دارند (Jha and Sarangi, 2014).
 در حالی که نمونه‌هایی از ابزارهای ICT و مداخلات در کشورهای آسیب‌دیده و جنگ‌زده نیز وجود دارد، این مداخلات هنوز یک رویکرد جدید و موضوعی است که اخیراً در ادبیات تحلیلی منتشر شده است؛ بنابراین اطلاعات کمی در مورد چالش‌های خاص مرتبط با استفاده از فناوری‌های جدید در ساختارهای شکننده وجود دارد (Schouten 2013).

اثر بخشی و تأثیرات

انتظارات مربوط به پتانسیل فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات برای رسیدگی به فساد، محدود و متفاوت باقی‌مانده است (Zinnbauer 2012). شواهد مثبتی برای تأیید ظرفیت سودمند فن‌آوری‌های

جدید برای کاهش فساد وجود دارد. برخی از مطالعات تجربی تأیید می‌کنند که دولت الکترونیک، توسعه ICT و نفوذ اینترنت با فساد رابطه منفی دارد (Shrivastava and Bhattacharjee 2014)؛ همچنین Elbahnasawi 2014 که اشاره به وجود یک رابطه علی بین دولت الکترونیک و فساد دارد. همچنین نمونه‌هایی از تأثیر مثبتی که بعضی از مداخلات ICT برای درک فساد به وجود آورده‌اند، از قبیل مستندسازی پیشرفت روش‌های برخط دولت سنول در برنامه‌های کاربردی مدنی قابل بیان است (EN Kim & Lee 2009) (Kim).

با این حال، مطالعاتی نیز به خطرات ناشی از شکست یا عدم کارایی پذیرش فناوری در این زمینه اشاره می‌نمایند (Zinnbauer 2012). براساس گزارش توسعه جهانی سال ۲۰۱۶ بانک جهانی، فناوری‌های دیجیتال تأثیرات مختلفی دارند. در حالی که آن‌ها تا به حال تأثیر قابل توجهی در کاهش فقدان اطلاعات و افزایش شفافیت داشته‌اند، در زمینه حل مشکلات دولتی مرتبط با رانت‌جویی و تقویت انگیزه‌های کارمندان دولتی و ارائه‌دهندگان خدمات برای انجام آن کمتر مؤثر بوده‌اند. خودکارسازی فرایندهای دولتی تا حدی موفقیت‌آمیز بوده است و البته با شکست‌های زیادی در این نظام‌های پیچیده و پرهزینه همراه بوده است. حتی در کشورهای دارای سامانه‌های پیشرفته دولت الکترونیک، استفاده از آن‌ها همچنان به طرز شگفت‌انگیزی پایین است، زیرا بسیاری از شهروندان راه‌های سنتی برای برقراری ارتباط با دولت مانند تلفن و یا پست الکترونیکی را ترجیح می‌دهند.

بازخورد شهروندان توانسته مشکلاتی مانند فسادهای کوچک یا خدمات ضعیف را در جمهوری دومینیک، نیجریه و پاکستان کاهش دهد، اما این‌ها تنها زمانی مؤثر هستند که شهروندان انگیزه‌ای برای ارائه بازخورد و نظارت بر خدمات داشته باشند و دولت‌ها بتوانند به این بازخورد پاسخ دهند. در حالی که نمونه‌هایی وجود دارد که در آن فناوری‌های دیجیتال موجب کاهش غیبت در محل کار شده‌اند، اما در مدیریت دولتی به‌طور چشمگیری بهبود نیافته‌اند (بانک جهانی ۲۰۱۶).

بررسی شواهد تجربی نشان می‌دهد که سازوکارهای توانمندسازی اعلام نظر مبتنی بر ICT و پاسخگویی سازمانی در افزایش ظرفیت مدیران سیاست‌گذار و مدیران ارشد برای پاسخگو بودن می‌تواند تفاوت بزرگی را به همراه داشته باشد به شرطی که مدیران ارشد متعهد به استفاده از بازخوردها برای تقویت پاسخگویی باشند.

با این حال، موارد یادشده نشان می‌دهد در حالی که سامانه‌های ICT در افزایش توانایی پاسخگویی سیاست‌گذاران و مدیران ارشد مؤثر بوده‌اند، اکثر سامانه‌ها هنوز به تمایل برای انجام این کار بستگی دارد. در جایی که چنین تمایلی وجود ندارد، سؤال این است که چگونه سامانه‌های ICT می‌توانند اقدام جمعی لازم را برای شهروندان فراهم و فعال کنند (Peixoto and Fox 2016).

معرفی دولت الکترونیک و ICT نیز در همه انواع فساد ممکن است مؤثر نباشد. شواهد بنگلادش نشان می‌دهد که چنین رویکردهایی می‌تواند برای مقابله با فسادهای مالی کوچک که شامل مقامات

دولتی سطح پایین است، مؤثر باشد، اما برای مقابله با فساد بزرگ با مقامات سطح بالاتر (Baniamin 2014) کمتر مؤثر است.

درس‌های آموخته‌شده

شواهد فراوانی وجود دارد که کاربردها و تأثیرات فناوری به‌واسطه عوامل و شرایط محیطی، کمتر از پیش تعیین شده هستند (Zinnbauer 2012). تعدادی از عوامل زمینه‌ای برای ملاحظه تأثیر توجه به فساد از طریق حاکمیت الکترونیکی، عبارت از دسترسی به فناوری و سواد و نیاز به ارائه آموزش برای مشارکت گسترده در خدمات الکترونیکی، نفوذ فناوری، قابلیت‌های فناوری و دسترسی نهادهای دولتی و همچنین آمادگی اجتماعی و فناوری شهروندان موردنظر است. فراتر از خود فناوری، چارچوب‌های قانونی، فرایندهای سازمانی، رهبری و استراتژی‌های مبارزات انتخاباتی می‌توانند مکمل ابزارهای دیجیتال برای تأمین تغییرات مؤثر باشند (Davies and Fumega 2014).

تعیین‌کننده اصلی موفقیت پروژه‌های دولت الکترونیک پذیرش ابتکار مقامات دولتی و همچنین مسائل مربوط به اجرا، آموزش و فرهنگ و همچنین آمادگی شهروندان برای استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در میان دیگر مسائل است (Bertot et al 2010). شفافیت تنها می‌تواند نقطه شروعی برای رسیدگی به فساد باشد. تغییر نیاز به افراد، گروه‌ها و نهادهایی دارد که می‌توانند به اطلاعات دسترسی داشته و پاسخ دهند؛ بنابراین، پتانسیل فناوری‌های اطلاعات برای مقابله با فساد بستگی به دسترسی شهروندان به فناوری و همچنین درگیر شدن شهروندان در حوزه محلی دارد (Davies and Fugemera 2014).

عوامل زیادی بر شیوه‌ای که شهروندان می‌توانند با استفاده از فناوری بازخوردی را ارائه دهند یا فساد را به دولت گزارش دهند و یا براساس اطلاعات ارائه‌شده توسط دولت عمل کنند، تأثیر می‌گذارد. محیط اهمیت دارد و فناوری‌هایی که در یک محیط کار می‌کنند، ممکن است در یک محیط متفاوت نتایج مشابهی به‌دست نیاورند (Davies and Fugemera 2014).

وجود یا عدم وجود برخی عناصر خاص می‌تواند به کاهش موانع برای جذب و تعامل کمک کند. به شکلی خاص، سازمان‌های غیردولتی رسانه‌ای و شفافیت‌محور می‌توانند قابلیت فناوری اطلاعات و ارتباطات را برای اهداف ضدفساد افزایش دهند. کمپین‌های رسانه‌ای، واسطه‌های ماهر و سازمان‌های غیردولتی می‌توانند اطلاعات را به‌منظور حصول اطمینان و تأثیر بیشتر ترویج، ترجمه و درک کنند. در اختیار داشتن یک ثوری واضح برای تغییر و یک استراتژی مبارزه با فساد ضروری است. در کنار آن می‌توان از ابزارهای آفلاین به‌منظور دستیابی به حداکثر تعداد کاربر در راستای تأثیر گذاری واقعی بهره برد (Davies and Fumega 2014).

۲. ابزارهای ICT برای شفافیت و پاسخگویی

دولت الکترونیک

دولت الکترونیک به‌عنوان ابزاری برای بهبود خدمات عمومی و کاهش فساد در کشورهای درحال توسعه محبوبیت فراوانی به‌دست آورده است. مطالعات موردی و تحلیل‌های آماری نشان می‌دهد که فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌تواند به مبارزه با فساد از طریق خودکارسازی و تسهیل روند فرایندهای دولتی، محدود کردن اختیار مقامات و تعامل شهروندان با مسئولان برای خدمات کلیدی، بهبود نظارت بر مقامات دولتی و افزایش اثربخشی کنترل داخلی و کنترل مدیریتی بر رفتارهای فاسد کمک کند. همچنین می‌توان پاسخگویی و شفافیت را با انتشار بیشتر و کیفیت بالایی از اطلاعات در اقتصاد افزایش داد که باعث می‌شود شهروندان و شرکت‌ها در مورد تصمیم‌گیری‌های خودسرانه و رویه‌های نامعمول مورد سؤال واقع شوند. به این ترتیب، دولت الکترونیک احتمالاً بسیاری از فرصت‌های فساد را از بین می‌برد. این امر از سوی تعدادی از مطالعات موردی و تحقیقات تجربی که نشان‌دهنده ارتباط توسعه ICT، دولت الکترونیک و کاهش فساد (Shrivastava and Bhattacharjee 2014؛ Elbahnasawi 2014) است، تأیید می‌شود.

با این حال، دولت الکترونیک یک عصای جادویی برای رسیدگی به فساد نیست. در واقع، با وجود سرمایه‌گذاری‌های گسترده در فن‌آوری اطلاعات در سال‌های اخیر در بسیاری از کشورها، تخمین‌های مختلف نشان می‌دهد که بسیاری از پروژه‌های دولت الکترونیک شکست‌خورده است: حدود ۳۰ درصد از این پروژه‌ها منجر به شکست‌های کامل شده‌اند، پروژه‌هایی قبل از اتمام رها شده و کمتر از ۲۰ درصد از پروژه‌ها موفقیت‌آمیز در نظر گرفته شده است. در برخی موارد، حتی اگر پروژه‌های دولت الکترونیک با موفقیت پیاده‌سازی شوند، ممکن است نتایج را بدتر کرده و فرصت‌های جدیدی را برای فساد ایجاد کنند؛ زیرا بدون نظارت قانونی مناسب، خودکارسازی می‌تواند عملیات تقلب و فساد را آسان‌تر کند و سوابق را برای اجتناب از افشای آن‌ها حذف کند که نتیجه آن از بین رفتن سازوکارهای شفاف است (بانک جهانی ۲۰۱۶).

سود سهام دیجیتال

بانک جهانی (۲۰۱۶) - گزارش توسعه جهانی

<http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2016>

این گزارش به بررسی تأثیرات مهم سرمایه‌گذاری در دولت الکترونیک در سراسر جهان، از جمله تقویت توانایی دولت برای ارائه خدمات و گسترش مشارکت شهروندان می‌پردازد. گزارش با ارائه مثال‌های فراوان از کشورهای جهان، نتیجه می‌گیرد در حالی که فن‌آوری‌های دیجیتال در بسیاری از کشورهای جهان به سرعت در حال گسترش است، مزایای توسعه‌ای آن‌ها به همان نسبت پیشرفت نکرده است. در بسیاری از موارد، فناوری‌های دیجیتال رشد را تقویت کرده، فرصت را گسترش داده و موجب

بهبود ارائه خدمات شده‌اند، اما تأثیر کلی آن‌ها کاهش یافته و توزیع آن نابرابر است. تأثیرات روزافزون نه تنها نیاز به کاهش شکاف‌های دیجیتالی باقی مانده به ویژه در دسترسی به اینترنت دارد، بلکه نیازمند اصلاحات وسیع تری مانند تقویت تنظیم رقابت حرفه‌ای، سازگاری کارگران ماهر با نیازهای اقتصادی جدید و اطمینان از پاسخگویی شرکت‌ها هم می‌باشد.

درک نقش فناوری در کاهش فساد: یک روش معامله - هزینه

پراساد و شیواراجان (۲۰۱۵) - مجله امور عمومی، جلد ۱۵، شماره ۱

Prasad and Shivarajan. 2015.

Journal of Public Affairs Volume 15 Number 1

https://www.researchgate.net/publication/271856148_Understanding_the_role_of_technology_in_reducing_corruption_A_transaction_cost_approach

این مقاله به دنبال درک فرایندی است که از طریق آن تراکنش‌های رایانه‌ای فساد را کاهش می‌دهد و بررسی این موضوع که کدام نوع از ابتکارات رایانه‌ای می‌تواند به کاهش فساد کمک کند. با استفاده از اقتصاد چارچوب هزینه‌های معامله، نویسندگان استدلال می‌کنند که عدم اطمینان - به دلیل کمبود یا ابهام اطلاعات در مورد روش‌ها، قوانین و مقررات مربوط به ویژگی‌های معاملات و دارایی‌ها - موقعیتی را ایجاد می‌نماید که مدیران را مجبور به تعامل با نمایندگان دولتی برای خدماتی می‌کند که ممکن است از طریق آن بوروکرات‌ها فرصت طلبانه عمل کرده و تقاضای رشوه‌خواری کنند. بنابراین ابتکارات رایانه‌ای که عدم اطمینان و ویژگی خاص دارایی‌های دولت را کاهش می‌دهند منجر به کاهش ادراک فساد می‌شود. نظرسنجی از ۱۰۱ مدیر شرکت‌های داخلی و چندملیتی در هند، از این فرضیه‌ها حمایت می‌کند.

بسته شدن حلقه باز خورد: آیا فناوری می‌تواند شکاف پاسخگویی را جبران کند؟

بلور و زیگلر، ۲۰۱۴

Bailur and Gigler. 2014.

http://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/4-0191-4648-1-978/_ch1

در این مقاله چنین استدلال می‌شود در حالی که فناوری اطلاعات و ارتباطات نمی‌تواند توانمندی را تضمین کنند، با توجه به شرایط اجتماعی و فرهنگی، فنی، اقتصادی و سیاسی مرتبط می‌تواند به طور بالقوه آزادی سیاسی، اجتماعی و اقتصادی را گسترش دهند. به جای اینکه تصور کنیم که فناوری بیشتر منجر به مشارکت سیاسی بیشتر می‌شود، دیگر عوامل لازم برای توانمندسازی باید پیش از پیش‌بینی مشارکت شهروندان، از جمله الگوهای تاریخی و بلندمدت مشارکت، پویایی شخصی و گروهی و سیاسی، شرایط اجتماعی، اقتصادی و مالی مدنظر قرار گیرند. این مقاله نتیجه می‌گیرد که فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICTs) توانمندسازی شهروندان را به وسیله: فراهم آوردن جریان اطلاعات به

پایین، از دولت به شهروندان، ایجاد امکان جریان اطلاعات به بالا، از شهروندان به دولت، ضروری برای تصمیم‌گیری آگاهانه و امکان جریان افقی اطلاعات در مراتب هم‌سطح.

توسعه ICT و فساد: یک مطالعه تجربی

شریواستاوا و باتاچرجی - بیستمین کنفرانس آمریکایی در مورد نظام‌های اطلاعاتی، ساوانا
Shrivastava and Bhattacharjee. 2014.

Twentieth Americas Conference on Information Systems, Savannah

این تحقیق ارتباط بین توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در سطح کشور و فساد اداری را پس از کنترل عوامل سیاسی، اقتصادی و اجتماعی بررسی می‌کند. همچنین رابطه بین فساد، اثربخشی دولت و بهره‌وری اقتصادی را تحلیل می‌کند. با استفاده از شاخص (IDI) به‌عنوان شاخص اندازه‌گیری توسعه ICT و شاخص ادراک فساد (CPI) به‌عنوان شاخص اندازه‌گیری فساد، تجربه ۹۸ کشور در سال ۲۰۱۰ نشان می‌دهد که توسعه ICT دارای رابطه منفی با فساد است که به‌نوبه خود فساد نیز دارای رابطه منفی با اثربخشی دولت و کارایی اقتصادی نیز می‌باشد.

دولت الکترونیکی، پذیرش اینترنت و فساد: تحقیق تجربی

الباناساوی (۲۰۱۴) - توسعه بین‌الملل، جلد ۵۷، صص ۱۲۶-۱۱۴

Elbahnasawi. 2014.

World Development Vol. 57, pp. 114-126

https://www.researchgate.net/publication/260008081_E-Government_Internet_Adoption_and_Corruption_An_Empirical_Investigation

این مطالعه تجربی به بررسی تأثیر دولت الکترونیک و استفاده از اینترنت در جلوگیری از فساد می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد که دولت الکترونیک یک ابزار قدرتمند در کاهش فساد است - از طریق زیرساخت‌های مخابراتی و دامنه و کیفیت خدمات برخط - که با پذیرش بیشتر اینترنت تقویت می‌شود. اثرات متقابل بین دولت الکترونیک و پذیرش اینترنت هر دو به‌عنوان مکمل برنامه‌های مبارزه با فساد اداری مورد بحث قرار گرفته است. علاوه بر این، دولت الکترونیک تأثیرات اجرای قانون را در کاهش فساد تقویت می‌کند. به نظر می‌رسد که مؤلفه ظرفیت انسانی دولت الکترونیک تحت هیچ شرایط خاصی بر فساد تأثیر نمی‌گذارد.

بنابراین، نویسندگان نتیجه می‌گیرند که دولت الکترونیک فساد را با گسترش دسترسی به اطلاعات و افزایش سطح آگاهی کاهش می‌دهد و از سوی دیگر باعث افزایش شفافیت و بهبود پاسخگویی می‌شود. این مقاله همچنین شواهدی در مورد رابطه علی بین دولت الکترونیک و فساد اداری ارائه می‌دهد.

مبارزه با فساد با استفاده از ICT: تقویت نقش جامعه مدنی

دوپوی و سرات (۲۰۱۴)

Dupuy and Serrat. 2014.

[http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.](http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1413&context=intl)[cgi?article=1413&context=intl](http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1413&context=intl)

با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، جامعه مدنی نقش مهمی در حکومت‌داری، ارتقای شفافیت و پاسخگویی برای مبارزه با فساد دارد. نهادهای توسعه‌ای می‌توانند ابتکارات جامعه مدنی تحت رهبری ICT را از طریق تأمین مالی پروژه‌ها و برنامه‌هایی که محیط‌های سازمانی را برای مشارکت در امور عمومی، همکاری و بسیج و همکاری بیشتر و توسعه ظرفیت‌ها حمایت کنند.

دولت الکترونیک به‌عنوان یک ابزار ضدفساد: ادراک شهروندان

ابوشناب، هارب و الزوبی (۲۰۱۳) - مجله بین‌المللی دولت الکترونیک، جلد ۶، شماره ۳

Abu-Shanab, Harb and Al-Zoubi. 2013.

International Journal of Electronic Governance Vol. 6, No. 3.

[https://www.researchgate.net/publication/260870254_Government_as_an_](https://www.researchgate.net/publication/260870254_Government_as_an_Anti-Corruption_Tool_Citizens_Perceptions)[Anti-Corruption_Tool_Citizens_Perceptions](https://www.researchgate.net/publication/260870254_Government_as_an_Anti-Corruption_Tool_Citizens_Perceptions)

این مطالعه تلاش دارد تا ادبیات و درک بهتر اینکه چگونه دولت الکترونیکی می‌تواند با فساد اداری مبارزه کند را ارزیابی کند. این مقاله درک مردم اردن در مورد دولت الکترونیک و مبارزه با فساد را مورد بررسی قرار می‌دهد و ارزیابی می‌کند که چگونه دولت الکترونیکی به‌عنوان یک ابزار ضدفساد درک می‌شود. با استفاده از نظرسنجی از ۳۹۰ شرکت‌کننده، سه عامل اصلی برای مبارزه با فساد اداری، از جمله کارایی عملکرد عمومی، شفافیت و رضایت شهروندان از خدمات عمومی مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج بر اهمیت همه موارد تأکید داشتند. به‌طور خاص، دولت الکترونیک به‌شدت از لحاظ ظرفیت آن برای کاهش زمان و هزینه سرویس، تسهیل دسترسی آسان به اطلاعات، سرویس مناسب و خدمات، سریع‌تر و باکیفیت‌تر تلقی می‌شد. از سوی دیگر، اردنی‌ها ارتباط ضعیف‌تری با عواملی مانند شفافیت و عینیت، روند جذب بهتر، سیستم عینی برای ارزیابی عملکرد کارکنان، ارائه اطلاعات بودجه و نظام‌های کنترل هزینه، برقرار کرده‌اند.

استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای ایجاد فرهنگ شفافیت: دولت الکترونیک و**رسانه‌های اجتماعی به‌عنوان ابزار باز بودن و مبارزه با فساد برای جوامع**

برتوت، جی‌گر و گریمس (۲۰۱۰) - فصلنامه اطلاعات دولتی، شماره ۲۷، صص ۲۷۱-۲۶۴

Bertot, Jaeger and Grimes. 2010.

Government Information Quarterly 27 (2010) 264-271.

http://www.academia.edu/6082729/Using ICTs_to_create_a_culture_of_transparency_E-government_and_social_media_as_openness_and_anti-corruption_tools_for_societies

این مقاله به بررسی تأثیرات بالقوه اطلاعات و فناوری اطلاعات و ارتباطات (به خصوص دولت الکترونیک و رسانه‌های اجتماعی) بر نگرش‌های فرهنگی درباره شفافیت می‌پردازد و نتیجه‌گیری می‌کند که توسعه فناوری ممکن است نگرانی اصلی برای تأثیرگذاری نباشد، زیرا طیف وسیعی از کشورها با زیرساخت‌های فناوری متنوع، تدارکات، ردیابی و سایر سامانه‌ها تلاش کرده‌اند تا فرهنگ شفافیت ایجاد کنند. در عوض، دسترسی به فناوری و سوادآموزی به‌عنوان ابزاری مهم و ضروری برای ارائه آموزش و تعامل در قابلیت استفاده، قابلیت کارکرد و آزمودن قابلیت دسترسی برای اطمینان از گسترده بودن توانایی شرکت در خدمات دولت الکترونیک دیده می‌شود. عوامل موفقیت بحرانی عبارت‌اند از: ۱- فرهنگ شفاف در سیستم حکومتی؛ و ۲- یک عامل «آمادگی» شفافیت - یعنی عواملی چون نفوذ فناوری، قابلیت‌های فناورانه و دسترسی سازمان‌های دولتی و آمادگی اجتماعی و فناوری شهروندان.

اقدامات علیه فساد و دولت الکترونیکی: مطالعه فراملیتی

کیم (۲۰۱۳) - بررسی سازمان‌های دولتی. ۲۰۱۴. شماره ۱۴. صص ۳۸۵-۳۹۶

Kim. 2013.

Public Organization Review. 2014. 14:385-396.

https://www.researchgate.net/publication/257639896_Anti-Corruption_Initiatives_and_E-Government_A_Cross-National_Study

این مقاله رویکردهای مختلف ابتکارات مبارزه با فساد را مورد بررسی قرار داده و تحلیل‌های آماری را بر روی داده‌های جمع‌آوری شده از بیش از ۲۰۰ کشور مختلف برای یافتن روابط بین دولت الکترونیک و مبارزه با فساد در دولت انجام می‌دهد. یافته‌ها نشان داده که دولت الکترونیک می‌تواند یک ابزار مؤثر برای جلوگیری از فساد در دولت باشد و به‌رغم حاکمیت قانون، قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده مبارزه با فساد و همچنین پیش‌شرط اساسی یک دولت پاک است. دولت الکترونیکی شهروندان را قادر می‌سازد تا به اطلاعات و خدمات دولت دسترسی یابند و مداخلات غیرضروری و رفتارهای خودسرانه مقامات دولتی را کاهش دهد.

دولت الکترونیکی، پذیرش اینترنت و فساد: تحقیق تجربی

الباناساوی، نصر سی (۲۰۱۰) - توسعه بین‌المللی. شماره ۵۷، صص ۱۲۶-۱۱۴

Elbahnasawy, Nasr C. 2010.

World Development Vol. 57, pp. 114-126

https://www.researchgate.net/publication/260008081_E-Government_Internet_Adoption_and_Corruption_An_Empirical_Investigation

این مقاله به صورت تجربی نقش دولت الکترونیک و میزان پذیرش اینترنت در کاهش فساد را در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه بررسی می کند و یک رویکرد کمی برای آزمایش تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر فساد انجام می دهد و متکی بر مجموعه داده هایی است که ۱۶۰ کشور را در طول ۱۵ سال (۱۹۹۵ تا ۲۰۰۹) پوشش می دهد. نتایج نشان می دهد که دولت الکترونیک با کاهش سطح فساد مرتبط است. این نتایج قوی و مستقل از تصریح مدل هستند. برعکس، تأثیر میزان استفاده از اینترنت در کاهش فساد مبهم است و به نظر می رسد که به تصریح مدل حساس است.

فجر کاذب، تزئین ویتزین یا بالا بردن سطح سلامت اداری؟ دولت ها فناوری اطلاعات و ارتباطات را برای سلامت اداری و پاسخگویی به کار می برند.
زین باوئر (۲۰۱۲) - شفافیت بین الملل

Zinnbauer. 2012.

Transparency International

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2166277

این مقاله به بررسی انتظارات و چالش های موجود در استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای مقابله با انواع مختلف مسائل مربوط به فساد می پردازد که بر دیوان سالاری عمومی تأثیر می گذارد. چهار حوزه کاربردی واقعی مورد بررسی قرار گرفته اند که در آن دولت ها به ویژه بر روی گسترش راهکارهای ICT باهدف مبارزه با فساد از جمله اصلاحات الکترونیکی در خرید عمومی، مدیریت پرونده های قضایی، اداره مالیات و سیستم کارت شناسایی و برنامه های کاربردی تمرکز کرده اند. یک مرور کلی از شواهد تجربی براساس تأثیر و وضعیت حمایت و نظارت به وسیله جامعه مدنی مورد بحث قرار می گیرد.

دولت الکترونیکی به عنوان یک استراتژی ضد فساد اداری

اندرسون (۲۰۰۹) - اطلاعات سیاسی و اقتصادی، شماره ۲۱، ۲۱۰-۲۰۱

Anderson. 2009.

Information Economics and Policy, 21, 201210-

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167624509000110>

با تحلیل تغییرات داده های فساد در سال های ۱۹۹۶ و ۲۰۰۶ از طریق ابتکارات دولت الکترونیک توسط ICT، این مطالعه نتیجه می گیرد که «اجرای دولت الکترونیکی به طور قابل توجهی فساد را کاهش می دهد، حتی پس از کنترل هر گونه تمایل کم یا زیاد دولت های فاسد در اتخاذ ابتکارات دولت الکترونیکی». این مقاله چند نمونه از ابتکارات موفق را ارائه می دهد.

یک تحلیل نهادی از یک سیستم دولت الکترونیکی برای مبارزه با فساد: بررسی سامانه OPEN

کیم. اس و لی. اچ. (۲۰۰۹) - فصلنامه اطلاعات دولتی، شماره ۲۶، ۵۰-۴۲

Kim, S. Kim, H. J. & Lee, H. 2009.

Government Information Quarterly, 26, 4250-

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740624X08001172>

سامانه اداره امور کلان‌شهر سئول برای برنامه‌های مدنی (OPEN) اغلب در ادبیات به‌عنوان یک طرح ابتکاری دولت الکترونیک ضد فساد مورد اشاره قرار می‌گیرد. این سیستم که در سال ۱۹۹۹ راه‌اندازی شده از چندین روش مختلف ضد فساد بهره می‌برد. هدف از OPEN، ساده‌سازی فرآیندهای دولتی و کاهش مکان‌های تعامل مستقیم بین مقامات دولتی و شهروندان بود. سامانه OPEN در ابتدا خدمات دولتی را تحت پوشش قرار داد که در آن فساد به احتمال زیاد بیشتر اتفاق می‌افتاد و شهروندان می‌توانستند وضعیت خود و مقامات دولتی مربوطه را در اینترنت دنبال کنند. سامانه OPEN خود را به‌طور مداوم برای تأخیر در پردازش بررسی می‌کند و از مقامات دولتی درخواست می‌نماید تا چنین تأخیری را توجیه کنند. مطالعات کاهش فساد و افزایش شفافیت در رابطه با به‌کارگیری OPEN نشان داده‌اند این سامانه همچنین به‌طور چشمگیری دیدگاه ساکنان سئول در مورد فساد را تغییر داده است؛ و اینکه اکثریت شهروندان معتقد به کاهش فساد دولتی در پنج سال اول عملیات OPEN هستند.

داده‌های باز

داده‌های باز اشاره به انتشار داده‌های عمومی برخط توسط دولت است که به اشخاص ثالث برای تحلیل و استفاده از آن‌ها برای اهداف مختلف اجازه می‌دهد. بسیاری از کشورها از جمله تعداد بیشتری در کشورهای در حال توسعه مانند برزیل، هند و کنیا ابتکار داده‌های باز در سال‌های اخیر را توسعه داده‌اند، داده‌های منتشر شده می‌تواند از اطلاعات مربوط به مکان‌های خدمات عمومی و آمار عملکرد خدمات دولتی، به جدول زمانی حمل‌ونقل عمومی، بودجه دولتی و داده‌های نظارت بر محیط‌زیست (Davies and Fumega 2014) متغیر باشند.

درحالی که تمام این داده‌ها برای امور ضد فساد مفید نیستند، داده‌های باز، اشخاص ثالث را قادر می‌سازند طیف گسترده‌ای از مجموعه داده‌های دولتی را تحلیل نمایند که ممکن است به تشخیص حوزه‌های نگران‌کننده کمک کند. اگرچه داده‌های باز در صورتی می‌تواند بر فساد تأثیر بگذارند که واسطه‌های ماهر، دسترسی، تفسیر و کار با مجموعه داده‌ها (Davies and Fumega 2014) را داشته باشند.

داده‌های باز به‌عنوان ابزاری برای مبارزه با فساد

گرانیکاس (۲۰۱۴) - گزارش شماره ۲۰۱۴/۰۴ پلتفرم اطلاعات بخش دولتی اروپا

Granickas. 2014.

European Public Sector Information Platform Topic Report N 201404/

<https://ofti.org/wp-content/uploads/2014221171136-05/Open-Data-as-a-Tool-to-Fight-Corruption.pdf>

این گزارش ارائه‌دهنده یک مرور کلی غیرجامع از چگونگی انتشار و استفاده مجدد از داده‌های باز است که می‌تواند به جلوگیری از فساد در تعدادی از بخش‌ها کمک کند. این کار با ارائه فهرستی از اطلاعات مربوطه که می‌تواند در یک زمینه خاص منتشر شود و بیان الگوهای خوب عملی و توصیه‌هایی به دولت‌ها در راستای تحقق توان بالقوه داده‌های باز دولتی به‌عنوان یک ابزار ضدفساد به پایان می‌رسد. این توصیه‌ها عبارت‌اند از:

۱. پیوند / ادغام اطلاعات باز و سیاست‌های ضد فساد؛
۲. ارائه داده‌ها مطابق با استانداردهای پذیرفته‌شده (قالب‌های باز، رایگان، به‌موقع و غیره)؛
۳. اولویت‌بندی مجموعه داده‌ها با بیشترین تأثیر، از جمله داده‌های حسابرسی عمومی؛
۴. ارائه اطلاعات مربوط به‌صورت فعال.

دولت‌های باز، داده‌های باز: یک سؤال جدید برای شفافیت، تعهد شهروندان و رشد اقتصادی

گورین (۲۰۱۴) - بررسی امور بین‌الملل، جلد ۳۴، شماره ۱

Gurin.2014

SAIS Review of International Affairs, Volume 34, Number 1

https://www.researchgate.net/publication/265983481_Open_Governments_Open_Data_A_New_Lever_for_Transparency_Citizen_Engagement_and_Economic_Growth

این مقاله به بررسی مسیر باز کردن داده‌ها و اینکه این عمل چگونه از راه‌های مختلف در سراسر جهان انجام می‌شود، می‌پردازد. در کشورهای توسعه‌یافته، جایی که ارزش اقتصادی داده‌های باز در حال حاضر شناخته‌شده است، کشورهای دارای سیاست داده‌های باز مانند ایالات متحده و انگلستان، یک مدل را تنظیم کرده‌اند که دیگر کشورها شروع به پیروی از آن نموده‌اند. در کشورهای در حال توسعه، داده‌های باز به دلیل منابع محدود، جمع‌آوری ضعیف داده‌ها و مسائل سیاسی و حقوقی ناشی از دخالت در استفاده مؤثر از داده‌های باز، دارای اولویت کمتری بوده است. با این حال، برخی از کشورهای

در حال توسعه شروع به گسترش برنامه‌هایی برای انتشار داده‌های باز می‌کنند. این مقاله نمونه‌های متعددی از ابتکارات شرکت‌های خصوصی، دولت‌ها یا جامعه مدنی را برای باز کردن داده‌ها در سراسر جهان ارائه می‌دهد.

تدارکات الکترونیکی

مالیات‌ها و قراردادهای دولتی، حوزه‌هایی هستند که در آن‌ها دولت الکترونیک به‌عنوان یک راه‌حل واضح و موفق برای حل مشکلات فساد در بسیاری از کشورها دیده می‌شود. تدارکات الکترونیکی می‌تواند منجر به صرفه‌جویی فراوانی در بودجه و زیربنای کیفیت بهتر شود که باعث افزایش شفافیت، افزایش رقابت و کاهش اختیارات می‌شود. برای مثال، در هند و اندونزی، کیفیت پروژه‌های زیربنایی از طریق تأخیر کوتاه و ساخت‌وساز بهتر (بانک جهانی ۲۰۱۶) افزایش یافته است. با این حال، تدارکات الکترونیکی به اندازه کافی برای شناسایی و توجه به فساد مؤثر نیست و باید با اقداماتی برای ارتقای چارچوب قانونی مناسب، ظرفیت‌های آموزشی و نظارت و همچنین اجرای قانون (Martini and Luijken 2014) همراه شود.

نقش فناوری در کاهش فساد در تدارکات عمومی

مارتینی و لویجکن (۲۰۱۴) - شفافیت بین‌الملل

Martini and Luijken. 2014.

Transparency International

https://www.transparency.org/files/content/corruptionqas/The_role_of_technology_in_reducing_corruption_in_public_procurement_2014.pdf

مزایای تدارکات الکترونیکی بسیار زیاد است و شامل بهبود دسترسی و رقابت در بازار، ارتقای سلامت، کاهش هزینه‌های اطلاعات، دسترسی آسان به اطلاعات و افزایش شفافیت و حساب‌دهی در میان دیگر مزایا می‌باشد. در این زمینه، تدارکات الکترونیکی دارای ظرفیت پیشگیری و هم کاهش فرصت‌های فساد در مراحل مختلف خرید عمومی است. کشورهایی مانند آلبانی، گرجستان و کره جنوبی نظام‌های خرید خود را بهبود داده و فرصت‌های فساد را با انتشار اطلاعات در مورد تهیه برخط، استانداردسازی و بهینه‌سازی فرایندها و تسهیل کنترل و نظارت بر چرخه تأمین تهیه کرده‌اند. با این وجود، ایجاد تدارکات الکترونیکی به‌عنوان یک برنامه‌ریزی الکترونیکی مستقل، بعید است که منجر به تحولات مثبت گردد. کشورها باید در زمینه چارچوب قانونی مناسب، آموزش و توانایی نظارت سرمایه‌گذاری کنند تا اطمینان حاصل شود که مزایای بالقوه تدارکات الکترونیکی از نظر کاهش فساد به حداکثر خود برسد.

ICT برای قراردادهای باز در کشورهای آسیب‌دیده و جنگ‌زده

شوتن (۲۰۱۳) - بانک بین‌المللی برای توسعه و بازسازی / بانک جهانی

Schouten. 2013.

International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank

https://issuu.com/ngarza/docs/ict4open-contracting_fcs

این گزارش تلاش برای استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات (از طریق استفاده از فناوری تلفن همراه برای باز کردن پورتال‌های اطلاعاتی) را برای مدیریت عمومی منابع عادلانه و جامع، شفاف و پاسخگو نشان می‌دهد. با توجه به ادبیات موجود و مصاحبه با پزشکان و کاربران در کشورهای آسیب‌دیده و جنگ‌زده، این تحقیق رویکردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات را که می‌تواند منجر به تأثیر واقعی در آن کشورها شود را مشخص می‌کند. این تحقیق ابزارهای نوآورانه و چالش‌ها و پیامدهای استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای قراردادی باز در شرایط درگیری و شکنندگی، شامل مطالعات موردی در مورد شفافیت بودجه و پورتال‌های خرید الکترونیکی در تی‌مور شرقی، نظارت تدارکات در ICT در نیجریه، ICT برای توسعه پاسخگویی در افغانستان و پیگیری وعده‌های توسعه در لیبیا را ترسیم می‌کند. مهم است توجه داشته باشیم که این مطالعه یک مرور کلی از ابزارها و درس‌های در حال ظهور را فراهم می‌کند، زیرا پاسخگویی بیشتر به ICT هنوز یک رویکرد جدید در بسیاری از کشورهای آسیب‌پذیر و جنگ‌زده است و موضوعی است که اخیراً در ادبیات تحلیلی منتشر شده است.

مدیریت مالیات

برخی از کشورها به‌طور ضمنی یا آشکار با فساد اداری مالیاتی با استفاده از رایانه و خودکارسازی اداره مالیات باهدف خاص کاهش ارتباط مستقیم بین شهروندان و مقامات مالیاتی، به‌طور مستقیم عمل کرده‌اند. به‌طور خاص، نظام‌های پرداخت الکترونیکی و پرداخت الکترونیکی به کاهش هزینه‌های اداری مالیات و دامنه رشوه‌خواری و فساد کمک می‌کند (Araki and Claus 2014).

تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در زمینه مالیات: مطالعه موردی اداره مالیات بر درآمد

تانزانیا

چاتاما (۲۰۱۳) - مطالعات کشورهای در حال توسعه، جلد سوم، شماره ۲، ۲۰۱۳

Chatama. 2013.

Developing Country Studies Vol.3, No.2, 2013

<http://www.iiste.org/Journals/index.php/DCS/article/view/4258>

این مقاله به بررسی نحوه استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در نوسازی روش‌های اداره مالیات و بهبود درآمد در اداره مالیات بر درآمد مالی تانزانیا می‌پردازد. فناوری اطلاعات و ارتباطات در سال ۲۰۰۱ در این بخش به‌منظور تسهیل نگهداری و دسترسی به‌موقع سوابق و پردازش سریع برای حذف

تأخیر پستی، کاهش هزینه‌های عملیاتی، جلوگیری از تقلب و اتلاف هزینه افزوده شد. تمام کارمندان مالیاتی و مالیات‌دهندگان عمده موافق‌اند که از سال ۲۰۰۱ زمان برای پردازش بازده و پاسخ به پرسش‌ها به‌طور منطقی کوتاه شده است. گزارش‌های TRA نشان می‌دهد که جمع‌آوری درآمدهای واقعی از ۲۰۴ میلیون در سال ۲۰۰۱ به ۱۶۰۵۷۵۱ میلیون در ۲۰۰۸ افزایش یافته است، در حالی که سهم در آمد در سال ۲۰۰۸ به میزان ۴۱ درصد از میزان ۲۳ درصدی سال ۲۰۰۱ پیشی گرفته است. اگرچه عوامل دیگر در اقتصاد مانند افزایش تجارت داخلی، کاهش واردات و وابستگی بیشتر به محصولات داخلی نیز می‌تواند موجب افزایش شود، اگر اداره مالیات خوب وجود نداشته باشد، در آمد در مجموعه‌ها منعکس نخواهد شد. این واقعیت که در آمد افزایش یافته است ثابت می‌کند که فناوری اطلاعات و ارتباطات موجب بهبود مدیریت مالیاتی می‌شود.

فناوری اطلاعات و ارتباطات در زمینه جمع‌آوری مالیات بر در آمد توسط شهرهای کنیا
یتین جی، موانیکی و کروا (۲۰۱۴) - نشریه بین‌المللی تحقیقات آکادمیک در تجارت و علوم اجتماعی، نوامبر ۲۰۱۴، جلد چهارم، شماره ۱۱

Githinji, Mwaniki and Kirwa. 2014.

International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences

November 2014, Vol. 4, No. 11

[http://hrmars.com/hrmars_papers/Information_and_Communication_](http://hrmars.com/hrmars_papers/Information_and_Communication_Technology_(ICT)_on_Revenue_Collection_by_Kenyan_Counties.pdf)

[Technology_\(ICT\)_on_Revenue_Collection_by_Kenyan_Counties.pdf](http://hrmars.com/hrmars_papers/Information_and_Communication_Technology_(ICT)_on_Revenue_Collection_by_Kenyan_Counties.pdf)

جمع‌آوری مالیات در اکثر مناطق کنیا نسبتاً ناچیز است؛ مالیات اغلب به بهبود در ارائه خدمات عمومی معنا نشده است. هدف این تحقیق شناسایی نحوه تقویت بسیج منابع داخلی با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات است. این مطالعه به بررسی نظریه‌های نظام‌های اطلاعاتی و بررسی تأثیر سیستم اطلاعات مدیریت بر جمع‌آوری در آمد در مناطق کنیا می‌پردازد.

تحلیل تطبیقی اداره مالیات در آسیا و اقیانوس آرام

اراکي و کلاوس (۲۰۱۴) - بانک توسعه آسیایی

Araki and Claus. 2014.

Asia Development Bank

[https://www.adb.org/sites/default/files/publication/41792/tax-administration-](https://www.adb.org/sites/default/files/publication/41792/tax-administration-asia-pacific.pdf)

[asia-pacific.pdf](https://www.adb.org/sites/default/files/publication/41792/tax-administration-asia-pacific.pdf)

این گزارش اگرچه به‌صراحت بر مبارزه با فساد اداری مالیاتی متمرکز نشده است، چارچوب‌های اداری و عملکرد ادارات مالیاتی در ۲۲ اقتصاد آسیا و اقیانوس آرام را مقایسه می‌کند و اطلاعات مفیدی در مورد استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در این کشورها ارائه می‌دهد. فناوری اطلاعات و

ارتباطات، خدمات مالی و مالیاتی الکترونیکی را ارائه می‌دهد که می‌تواند هزینه‌های اداری و برآورد هزینه‌های مالیات‌دهندگان را به‌طور قابل‌توجهی کاهش دهد. میزان دسترسی و نفوذ نظام‌های ثبت الکترونیکی در بین حوزه‌های قضایی متفاوت است و به‌دلیل دسترسی محدود به اینترنت برای افراد، چالش‌هایی به‌منظور گسترش استفاده از ثبت الکترونیکی در برخی کشورها وجود دارد. پرداخت مالیات به‌شیوه اینترنتی یا پرداخت مستقیم از طریق حساب بانکی در ۱۶ نظام قضایی قابل‌دسترسی است و به کاهش هزینه‌های اداری مالیات و دامنه رشوه‌خواری و فساد کمک می‌کند که در صورت پرداخت‌های شخصی و حضوری در دفاتر مالیاتی بسیار بالاتر است. علاوه‌براین، برخی از سازمان‌های مالیاتی (۱۲ نفر از ۲۲ نفر) از سیستم‌عامل‌های رسانه‌های اجتماعی مانند فیس‌بوک، توئیتر و یوتیوب برای ارائه اطلاعات و ارتباط با مالیات‌دهندگان استفاده می‌کنند.

مدیریت منابع انسانی

نظام‌های مدیریت اطلاعات مؤثر می‌توانند کارایی سازمانی و مدیریت مالی و عملیاتی را بهبود بخشند. اگرچه ادبیات این حوزه معمولاً به‌صراحت تأثیر چنین نظام‌هایی بر فساد را بررسی نمی‌کند، انتظار می‌رود که چنین رویکردهایی بتوانند آسیب‌پذیری‌ها، تقلب، فساد و سایر موارد سوءاستفاده را در فرآیندهای مدیریت منابع انسانی و فراتر از آن شناسایی کنند. نظام‌های مدیریت ریسک مؤثر باید برای از بین بردن کارگران نامرئی و یا نشت جریان‌های مالی مربوط به حقوق و دستمزد باشد. در نیجریه، رایانه‌ای کردن لیست حقوق برای رفع موارد گسترده‌ای از «کارگران نامرئی» و تأثیر آن بر صورت‌حساب‌های دستمزد استفاده شده است. در افغانستان که یک اقتصاد مبتنی بر پول نقد است، پلیس ملی پول پرداخت حقوق خود را از طریق تلفن‌های همراه به‌جای پول نقد در سال ۲۰۰۹ و با استفاده از یک سیستم پاسخ صوتی متن و تعاملی (Chêne 2015)، پرداخت کرد.

فساد و اقدامات ضد فساد در مدیریت منابع انسانی در بخش عمومی

چن (۲۰۱۴) - صفحه راهنمای یوفور

Chêne. 2015.

U4 Helpdesk Answer

http://www.transparency.org/files/content/corruptionqas/Corruption_and_anti-corruption_practices_in_human_resource_management_in_the_public_sector_2015.pdf

اگرچه این مرکز راهنمایی و مشاوره کامپیوتری به‌طور خاص بر مدیریت الکترونیکی متمرکز نشده است لذا چند نمونه از استفاده از ICT را برای مدیریت منابع انسانی در بخش عمومی ارائه می‌دهد.

نظام‌های اطلاعاتی منابع انسانی در مراقبت‌های بهداشتی: پروتکلی برای بازبینی نظام‌مند

انسان

تورسان بیوا، پاگلیاری و فرانکو (۲۰۱۵)

Tursunbayeva, Pagliari, Bunduhi and Franco. 2015.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4704957/>

در مقایسه با ادبیات سلامت الکترونیک به‌طور کلی، تحقیقاتی در رابطه با استفاده و تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات که به‌منظور حمایت از وظایف کاری در سازمان‌های بهداشتی طراحی شده‌اند، منتشر شده است. نظام‌های اطلاعاتی منابع انسانی (HRIS) با تسهیل برنامه‌ریزی نیروی کار، اداره مالی و عملیاتی، آموزش کارکنان و تحلیل مدیریت، توانایی بهبود کارایی و بهره‌وری سازمانی را دارند. با این حال، اساس شواهد در مورد HRIS در مراقبت‌های بهداشتی به‌طور گسترده در مرزهای اقدامات انضباطی توزیع شده و بررسی‌های قبلی تا حدی محدود بوده است. این بررسی سامانمند دقیق، به شناسایی، ارزیابی و تلفیق تحقیقات بین‌المللی موجود در زمینه پیاده‌سازی و اثرات HRIS بر سازمان‌های بهداشتی می‌پردازد و توصیه‌هایی را برای خریدار، مباشر، اجراکننده، ارزیابی‌کننده و کاربر در مورد چنین سیستم‌هایی ارائه می‌دهد.

دولت الکترونیک به‌عنوان دروازه‌ای برای مدیریت عمومی مؤثر منابع انسانی

راکوتونیرینا و راتولسون (۲۰۱۴) - هشتمین کنفرانس بین‌المللی در زمینه دولت الکترونیک در تئوری و عمل

Rakotonirina and Raelson. 2014.

Proceedings of the 8th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance

<http://dl.acm.org/citation.cfm?id=2691261>

دولت مالاگاسی، به‌ویژه وزارت خدمات عمرانی (DCS) از سال ۲۰۰۵ متعهد به رایانه‌ای کردن نظام مدیریت منابع انسانی از طریق سیستم یکپارچه مدیریت منابع انسانی عمومی (SIGRHE) شده است. این مطالعه باهدف ارائه دیدگاهی واضح‌تر از چشم‌انداز دولت الکترونیک در مدیریت منابع انسانی است. نتایج پیش‌بینی شده پس از اصلاحات عبارت‌اند از: پاک‌سازی پرونده عمومی کارکنان برای تصمیم‌گیری بهتر، حصول اطمینان از کنترل مدیریتی حقوق و بهبود کیفیت خدمات عمومی ارائه‌شده به کاربران. باوجودی که تلاش‌هایی صورت گرفته است، پس از تقریباً ۱۰ سال از شروع شدن این برنامه در ادارات دولتی، سازمان جدید هنوز به‌دلیل عدم وجود پایگاه داده کارکنان و پرونده‌های فردی نتوانسته آن را تکمیل کند.

ارائه خدمات اجتماعی

فناوری اطلاعات و ارتباطات همچنین پتانسیل زیادی در بهبود خدمات عمومی ارائه می‌دهد از جمله افزایش حقوق شهروندی، درخواست شهروندان برای بهبود خدمات عمومی و بهره‌گیری از ایشان برای کمک به ارائه خدمات بهتر با هزینه کمتر؛ افزایش سطح مشارکت شهروندان در فرایندهای حکومتی و افزایش شفافیت و پاسخگویی در سازمان‌های دولتی (Dupuy Serrat 2014). به‌طور خاص، انتظار می‌رود فناوری اطلاعات و ارتباطات نیاز شهروندان برای برقراری ارتباط با خدمات عمومی به‌منظور دسترسی به خدمات عمومی را کاهش دهد (Baniamin 2015)، به توانمندسازی فقرا منجر شود (Zinnbauer 2012) و دارای سازوکاری برای دریافت بازخورد رضایت، شناسایی مشکلات و بهبود کیفیت خدمات باشد (بانک جهانی ۲۰۱۶). با این وجود، چنین رویکردهایی در برخورد با فساد مالی مؤثرتر از فسادهای کلانی است که در مقامات سطح بالا موجود است و اثربخشی آن‌ها بستگی به ماهیت و بلوغ دولت الکترونیک و اثربخشی تلاش‌های مربوط به اجرای قانون در میان سایر عوامل دارد (Baniamin 2015).

چه هنگام فناوری اطلاعات و ارتباطات صدای شهروندان را فعال می‌کند و منجر به پاسخگویی دولت می‌شود؟

پیکسوتو و فاکس (۲۰۱۶) - گزارش توسعه بین‌الملل

Peixoto and Fox. 2016.

World Development Report 2016

<http://pubdocs.worldbank.org/en/835741452530215528/WDR16-BP-When-Does-ICT-Enabled-Citizen-Voice-Peixoto-Fox.pdf>

در این مقاله شواهدی در مورد استفاده از ۲۳ سیستم عامل ICT در ۱۷ کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد که از صدای شهروندان برای بهبود خدمات عمومی استفاده می‌کنند. این فراتحلیل بر مطالعات تجربی ابتکارات در کشورهای در حال توسعه، با توجه به درک شهروندان و میزان استفاده ارائه‌دهندگان خدمات عمومی از فرصت‌های مهیا شده توسط ICT برای بیان صدای شهروندان تمرکز کرده است. شواهد تجربی در مورد میزان صدایی که می‌تواند پاسخ سازمانی را به وجود آورند، نشان می‌دهد که بازخورد کاربر برای شناسایی مشکلات ارائه خدمات به‌اندازه کافی برای تحت تأثیر قرار دادن واکنش‌های نهادی کافی نیست. این موضوع تاکنون بیشترین ارتباط را درجایی داشته است که موجب افزایش ظرفیت سیاست‌گذاران و مدیران ارشد برای پاسخ‌گویی شده است، اما بیشترین سهم این نظام‌های عامل ICT همچنان بر تأثیر آن‌ها بر آمادگی و خواست این سیاست‌گذاران و مدیران ارشد بوده است. درجایی که مدیران ارشد قبلاً متعهد به استفاده از بازخوردها برای تقویت ظرفیت خود

به منظور پاسخگویی هستند، نظام‌های ICT می‌توانند تفاوت بزرگی ایجاد کنند و در یک موضوع فنی مربوط به یک خط‌مشی سیاسی کمک‌کننده باشند.

فناوری اطلاعات و ارتباطات به شهروندان در مورد بیان نظرات در موضوع آب کمک می‌کند.

وله، ویلیامز و پیرس - بولتن آی دی اس، جلد ۴۷، شماره ۱

Welle, Williams and Pearce. 2016.

IDS Bulletin volume 47 Issue 1

<http://bulletin.ids.ac.uk/idsbo/article/view/35>

این مقاله به بررسی این موضوع می‌پردازد که آیا شهروندانی که در مناطق روستایی آفریقا، آسیا یا آمریکای لاتین زندگی می‌کنند قادر به گزارش در مورد نارسایی یا شکست خدمات هستند و اینکه آیا ارائه‌دهندگان خدمات یا مقامات دولتی حاضر به گوش دادن و پاسخ به ایشان می‌باشند؟ چنین موضوعی با استفاده از تحلیل طرح‌های اخیر ICT در مورد بهبود پایداری آب‌های روستایی مورد بررسی قرار گرفته است. نویسندگان نتیجه می‌گیرند که جمع‌سپاری ممکن است مناسب‌ترین مسیر پاسخگویی اجتماعی در تأمین آب روستایی نباشد، زیرا سازوکار پاسخگویی اجتماعی بعید است که به نقص در مدل‌های ارائه خدمات موجود توجه کند و ممکن است در نقش فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات به عنوان یک عصای جادویی برای افزایش پاسخگویی و تعهد در ارائه خدمات برآورد غیرمنطقی انجام شود. یافته‌ها نشان می‌دهند مدل‌هایی که ارائه‌دهنده خدمات را متعهد به پاسخگویی می‌کند و یک سیستم گزارش‌دهی مشکلات به کاربران خانگی ارائه می‌دهد نسبت به مدل‌های جمع‌سپاری که کاربران را تشویق به گزارش نواقص می‌کند مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی بیشتری را به وجود می‌آورد. **رسیدگی به شکایات از طریق فناوری اطلاعات و ارتباطات در هند مرکزی: یک تحلیل تطبیقی**

ماراته، اونیل، پن و تیس (۲۰۱۶)

Marathe, O'Neill, Pain and Thies. 2016.

https://www.microsoft.com/en-us/research/wp-content/uploads/201606//ictd16_FINAL-1.pdf

کمک به شهروندان برای حل و فصل شکایات بخش مهمی از بسیاری از ابتکارات مدیریت دولتی است. در این مقاله دو طرح معاصر که از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات برای حل و فصل شکایات در کشور هند استفاده می‌کنند، مورد بررسی قرار می‌گیرد که عبارت‌اند از: ۱- مرکز تماس تلفنی دولتی (خط تلفنی CM) و ۲- برنامه روزنامه‌نگاری مستقل شهروندان (CGNet Swara). با وجود شباهت‌ها در اهداف، رویکرد و تمرکز جغرافیایی، این سامانه‌ها دارای تفاوت‌های کلیدی در استفاده از فناوری،

سطح شفافیت و ارتباط آن‌ها با دولت هستند. تحلیل‌ها نشان می‌دهد که هر دو سامانه نقش مهمی را ایفا می‌کنند، ابتکار عمل دولت به‌عنوان اولین نقطه تماس برای شکایت شهروندان و جستجوی اطلاعات و ابتکار عمل شهروندی به‌عنوان یک نظارت و راهی برای پیگیری شکایت درازمدت، بر تعداد زیادی از مردم تأثیر می‌گذارد. ترکیبی از هر دو رویکرد، به‌صورت بالقوه مشارکت، شفافیت و پاسخگویی در حوزه حکومت را افزایش داده است.

بهبود خدمات عمومی برای شهروندان: استفاده از فناوری برای تقویت پاسخگویی در مراقبت‌های بهداشتی نیجریه
بانک جهانی (۲۰۱۵)

The World Bank. 2015.

http://reboot.org/wordpress/wp-content/uploads/201503//Enabling-Citizen-Driven-Improvement-of-Public-Services_2015.pdf

این گزارش یک مرور کلی از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای پاسخگویی اجتماعی (ICT4SA) را که در نیجریه اجرا شده است، به‌دست می‌دهد. این کار با پروژه سرمایه‌گذاری در امور بهداشتی ایالت نیجریه (NSHIP) آزمون می‌شود و تمامی کارهای برنامه‌ریزی شده را ارائه می‌دهد. این پروژه منجر به توسعه سیستم «صدای من» شد که شامل دو جزء یکپارچه و تقویت‌کننده دوطرفه بود: سیستم فناوری منبع باز و یک مدل برنامه‌ای. آن‌ها «صدای من» را برای جمع‌آوری، مدیریت و تحلیل داده‌های شهروندان و حمایت از دولت‌ها در ارائه پاسخ‌های معنی‌دار به نیازهای شهروندان فعال می‌کنند. فناوری «صدای من» بازخورد شهروندان را جمع‌آوری می‌کند و آن را به ارائه‌دهندگان خدمات و سیاست‌گذاران در قالب نیازهای خاص و با توجه به قابلیت‌های فنی و منابع عملیاتی آن‌ها ارائه می‌دهد: داشبورد برخط، گزارش‌های چاپی و یا جلسات شخصی.

انگیزه‌های ترکیبی: پذیرش نوآوری‌های ICT برای شفافیت، حساب‌دهی و مبارزه با فساد
دیویس و فومگا (۲۰۱۴) - انیستیتو میشلسن، یوفور، شماره ۳۸

Davies and Fumega. 2014.

Chr. Michelsen Institute (U4 Issue 2014:4) 38

<https://www.cmi.no/publications/5172-mixed-incentives>

دولت‌ها انگیزه‌های مختلفی برای اتخاذ فناوری اطلاعات و ارتباطات مربوط به مبارزه با فساد دارند، شکل دادن به شیوه‌های جدید فناوری‌ها و تأثیرات ضدفساد آن‌ها می‌تواند در میان این انگیزه‌ها باشد. اینکه آیا یک فناوری اطلاعات و ارتباطات خاص می‌تواند مزایای مبارزه با فساد را به ارمغان بیاورد یا خیر، بستگی به طراحی یک اجرای خاص، انگیزه‌هایی که باعث تصویب آن می‌شود و زمینه گسترده‌ای که این ابتکارات در آن‌ها اعمال می‌شود، دارد. این مقاله طیف گسترده‌ای از ابزارهای ICT را که در

سراسر جهان به کار گرفته شده از جمله خود کار بودن خدمات، خدمات برخط و گزارش فساد برخط، کانال‌های گزارش دهی شهروندان و پورتال‌های داده باز را بررسی می‌کند.

کنترل فساد از طریق مدیریت الکترونیکی: مطالعه موردی از بنگلادش

بنیامین (۲۰۱۵) - خلاصه یوفور

Baniamin. 2015.

U4 Brief

<http://www.u4.no/publications/controlling-corruption-through-e-governance-case-evidence-from-bangladesh/>

این گزارش مختصر از یوفور (U4) بازتاب شواهد اخیر از معرفی دولت الکترونیک در بنگلادش، با نگاهی به دیجیتالی کردن خدمات زمین و معرفی بلیت‌های الکترونیکی و تلفن همراه در راه‌آهن بنگلادش است. در حالی که نظام‌های فروش بلیت الکترونیکی در راه‌آهن بنگلادش اعمال قدرت‌های سلیقه‌ای را در میان مقامات محدود کرده است، به نظر می‌رسد که در بخش اداره زمین سطح فساد حتی پس از معرفی دولت الکترونیک کمابیش باقی مانده است. این به معنی آن است که اثربخشی دولت الکترونیک با توجه به نوع و ماهیت فساد متفاوت است و مقابله با فساد مالی که دربرگیرنده دیوانسالاران سطح پایین است، مؤثرتر از برخورد با فساد کلان با مقامات سطح بالاتر است. نویسنده نتیجه می‌گیرد که صرفاً معرفی دولت الکترونیک برای کنترل فساد کافی نیست. طبیعت و بلوغ مسائل مربوط به حکومت‌داری الکترونیک است که اهمیت دارد. باین وجود دولت الکترونیک می‌تواند به‌طور بالقوه نظارت بر خدمات عمومی را بهبود بخشد، اگرچه این کار به عوامل مؤثر بر تلاش‌های مربوط به اجرای قانون بستگی دارد.